

'Mijn ene hersenheft speelt piano, de ander bestuurt het vliegtuig'

Interview Ralph van Raat is concertpianist en amateurpiloot en combineert beide nu in een concert vanuit de cockpit.

Door **Joep Stapel**

AMSTERDAM De pianoliteratuur staat bol van de moeilijke stukken. Maar nooit eerder maakte iemand een compositie waarvoor de pianist een vliegbrevet nodig heeft. „Als ik een foute noot speel kan het zomaar zijn dat de motor uitvalt”, zegt Ralph van Raat (1978), die zaterdag *The piano and the flight simulator* in première brengt tijdens het festival November Music.

Behalve veelgevraagd uitvoerder van hedendaagse pianomuziek is Van Raat namelijk ook piloot. Als kind al was hij dol op luchtvaart en techniek en het behalen van zijn vliegbrevet, enkele jaren geleden, was een jeugd-droom die uitkwam.

Het lijken verschillende werelden, maar vliegen en pianospelen hebben volgens Van Raat juist veel met elkaar te maken. „Voor een concert bereid ik me thuis heel goed voor, maar tijdens de uitvoering zijn er allerlei factoren die mijn spel beïnvloeden: het instru-

ment, de akoestiek, de sfeer. Afhankelijk van zulke factoren neem ik ter plekke beslissingen. Bij vliegen gaat dat net zo. Vooraf bereken je je koers en de invloed van de wind, maar zodra je op de startbaan staat ben je overgeleverd aan de omstandigheden. Je moet je aanpassen aan wat er op dat moment gebeurt. Qua spanningsboog zijn vliegen en pianospelen dus heel vergelijkbaar - qua kick en adrenaline trouwens ook.”

Bij productiehuis Intro in Situ vatten men het idee op om Van Raats passies samen te brengen in één stuk, waarin hij via zijn klavier virtueel een vliegtuig bestuurt. Muziektechnoloog Thomas Rutgers (1983) bouwde een interface die piano-toetsen verbindt met commando's in een vluchtsimulatieprogramma. Vervolgens schreef componist Florian Maier (1973) in nauwe samenwerking met Rutgers en Van Raat het stuk - een nogal complexe zaak, aangezien het resultaat niet alleen tot goede muziek moest lijden,

NOVEMBER MUSIC

Actuele muziek

November Music, het jaarlijkse festival voor actuele muziek, vindt plaats van woensdag t/m zondag plaats op diverse locaties in Den Bosch. Festivalcomponist Rob Zuidam schreef een nieuw *Requiem*, Calliope Tsou-paki maakte een geurcompositie en Heiner Goebbels is te gast. Avontuurlijke improvisatiemuziek is er van o.a. gitarist Bram Stadhouders en de Iraanse kemanche-speler Kayhan Kalhor. Behalve concerten zijn er ook verschillende gratis toegankelijke geluidsinstallaties.

November Music, festival actuele muziek: 6 t/m 10/11, Den Bosch. **The piano and the flight simulator**, Ralph van Raat. 9 & 10/11, Artemis. Inl: novembermusic.nl

maar ook tot een veilige vlucht. „Zo hadden we er een hele mailwisseling over dat het landingsgestel niet goed klonk”, zegt Van Raat lachend.

Op het podium ziet Van Raats vleugel eruit als een cockpit. Daaromheen wordt op grote schermen zijn blik op de wereld van bovenaf geprojecteerd. Van Raat voert dezelfde handelingen uit als wanneer hij op vliegveld Lelystad in zijn Cessna stapt, te beginnen met het hardop afwerken van een checklist. Alleen zet hij geen schake-

laars om, maar drukt hij op piano-toetsen. Toch is *The piano and the flight simulator* echt muziek geworden.

„Het begint met een haast romantische prelude. Zodra de motor goed draait wordt het enigszins minimalistisch met in de linkerhand repetitieve patronen waarmee ik kan sturen en gas geven. Op de landing moet ik nog even hard studeren, want ik ben al een paar keer naast de baan terechtgekomen. Halverwege, op het hoogste punt, is de muziek het langzaamst, heel idyllisch en poëtisch.”

Ongeveer 70 procent van de compositie ligt vast, voor de rest wordt het uiterste gevraagd van Van Raats vermogen om in te spelen op onvoorziene factoren, zoals het weer. „Met mijn ene hersenheft moet ik musiceren, met de andere het vliegtuig onder controle houden - die dingen zijn afzonderlijk al moeilijk genoeg. Ik ben zelden zo oververhit uit repetities gekomen.” Hij zucht. „Gelukkig schijnt de wind zaterdag wat te gaan liggen.”